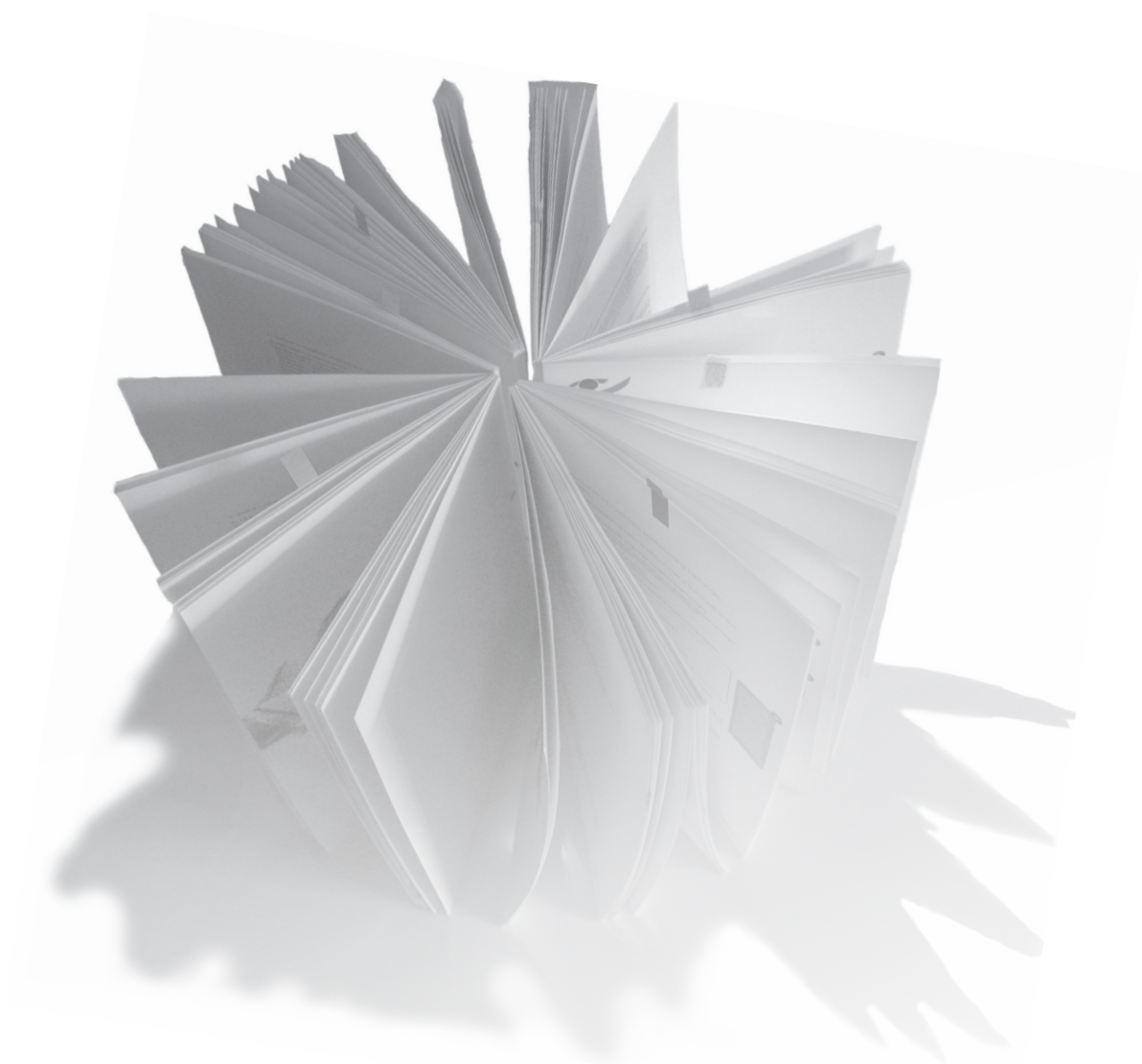

4^e Deel
Richtlijnen
van het RIZIV

I. Verordeningen (EG) 883/2004 en 987/2009 betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels - Bilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid - Afgifte van een document dat het recht opent op geneeskundige zorg aan weduwnaars/weduwen en/of zij die een overlevingspensioen ontvangen en in een ander land wonen

1. Inleiding

Het doel van deze omzendbrief is het onderwerp toe lichten betreffende de afgifte door Belgische verzekeringsinstellingen (VI) van een document inzake het recht op geneeskundige zorg (document S1/SED S072 of gelijkwaardig bilateraal formulier) voor personen die in België de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe hebben en/of een overlevingspensioen (of overbruggingsuitkering) van België ontvangen, terwijl zij in een ander land wonen waarmee België verbonden is, hetzij door de Europese regelgeving, hetzij door een bilaterale socialezekerheidsovereenkomst die de geneeskundige verzorging dekt.

Vier situaties zijn aan de Directie internationale relaties (RIR) voorgelegd:

- (i) hoedanigheid van weduwnaar/weduwe met overlevingspensioen;
- (ii) hoedanigheid van weduwnaar/weduwe zonder overlevingspensioen;
- (iii) geen hoedanigheid van weduwnaar/weduwe met overlevingspensioen;
- (iv) geen hoedanigheid van weduwnaar/weduwe zonder overlevingspensioen.

De Directie RIR merkte soms tegenstrijdige standpunten in de teksten op. Het lijkt er ook op dat niet alle verzekeringsinstellingen ter zake hetzelfde standpunt innemen. Een verduidelijking ter zake blijkt nodig te zijn.

2. De hoedanigheid van weduwnaar/weduwe

Overeenkomstig artikel 32, eerste alinea, 16°, van de wet betreffende de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994, kan een weduwnaar of weduwe van een gerechtigde van de verplichte Belgische ziekteverzekering, van de Belgische verplichte ziekteverzekering genieten.

Eenzijds, is het noodzakelijk om de burgerlijke staat van weduwnaar of weduwe te hebben. De burgerlijke staat van weduwnaar of weduwe wordt in de eerste plaats afgeleid uit de gegevens van het Rijksregister van natuurlijke personen en de overlijdensakte, waaruit zal blijken dat het wel degelijk de weduwnaar of weduwe van een voormalig titularis is¹. In internationale dossiers (bijvoorbeeld wanneer de weduwnaar of weduwe nooit in België heeft gewoond of verbleven) kan de betaling van een overlevingspensioen als indicatie voor de burgerlijke staat van weduwnaar/weduwe dienen.

Anderzijds, moet de overleden persoon op het moment van overlijden gerechtigde zijn van de Belgische verplichte ziekteverzekering. Een nuance is aan dit principe aangebracht, aangezien het volstaat dat de overleden persoon daadwerkelijk ingeschreven is als titularis op het moment van overlijden (bv. als gepensioneerde van de Belgische wetgeving) ook al heeft de persoon op het moment van overlijden geen recht op geneeskundige verzorging (bv. omdat zijn of haar recht is opgeschort op grond van de Verordeningen (EG) nr. 883/2004 en Verordening (EG) nr. 987/2009 betreffende de coördinatie van de sociale zekerheid); dit zou het geval zijn voor een in Frankrijk wonende Belgische gepensioneerde die ook een Frans pensioen ontvangt en krachtens artikel 23 van Verordening (EG) nr. 883/2004² ziektekostenverzekerd is ten laste van Frankrijk. Dus, om de hoedanigheid van titularis van de verplichte Belgische ziekteverzekering te hebben op het moment van overlijden, moet er dus een effectieve inschrijving in een hoedanigheid zijn bij een Belgische verzekeringsinstelling op het moment van overlijden (zelfs als het Belgische recht is opgeschort omdat de betrokkene op grond van de Europese regelgeving in een andere lidstaat ziekteverzekerd was). Slechts onder deze voorwaarden kan een persoon aanspraak maken op de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe in de zin van artikel 32, eerste alinea, 16°, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994.

Omzendbrief V.I. nr. 79/88³ van 5 maart 1979 betreffende de voorwaarden voor de toekenning van geneeskundige verstrekkingen, in het raam van de Belgische wetgeving inzake ziekteverzekering en van de voor België bindende internationale verdragen en verordeningen inzake sociale zekerheid, is op dit moment nog van kracht.

Eenzijds bepaalt deze omzendbrief dat weduwen die een overlevingspensioen of arbeidsongevallen- of beroepsziektenrente ontvangen, op grond van de Europese regelgeving en bilaterale socialezekerheidsovereenkomsten als gepensioneerden worden beschouwd en derhalve een E121-document (of een gelijkwaardig bilateraal formulier) kunnen worden uitgereikt in geval zij hun woonplaats naar een andere staat overbrengen.

Anderzijds vermeldt deze omzendbrief dat weduwen die geen pensioen of lijfrente ontvangen, in het kader van de Europese regelgeving en bilaterale socialezekerheidsovereenkomsten als werknemers worden beschouwd en dus in aanmerking kunnen komen voor een E.106-formulier (of een gelijkwaardige bilaterale vorm) in geval van overplaatsing van de woonplaats naar een andere staat.

Ten slotte herinnert de omzendbrief de verzekeringsinstellingen eraan dat zij, vooraleer op basis van Europese verordeningen of een bilaterale overeenkomst een document opening recht af te geven, zij moeten nagaan of er geen recht ten laste van het woonland kan worden geopend.

Deze omzendbrief lijkt echter niet meer in overeenstemming te zijn met de Europese regels voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels en met de bilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid.

1. Zie art. 276, lid 2, van het K.B. van 03.07.1996 en Omzendbrief V.I. nr. 2019/155 van 07.05.2019.

2. Zie nota WGV nr. 2017/2 van 06.07.2017.

3. Gepubliceerd in het I.B. nr. 1979/2, p. 104.

2.1. Verordeningen (EG) nr. 883/2004 en nr. 987/2009

Wat de Europese wetgeving betreft, bepaalt artikel 11, lid 3, onder e), van Verordening (EG) nr. 883/2004 dat niet-actieve personen die geen pensioen of rente ontvangen, in beginsel onderworpen zijn aan sociale zekerheid in hun woonstaat (*lex generalis*). De enige uitzondering op dit beginsel zijn niet-actieve personen die een pensioen ontvangen (met uitzondering van degenen bedoeld in art. 11, lid 2, van Verordening (EG) nr. 883/2004, die worden gelijkgesteld met werknemers, zoals personen die een primaire arbeidsongeschiktheidsuitkering ontvangen). Niet-actieve personen die een pensioen of rente ontvangen, zijn onderworpen aan de sociale zekerheid in hun woonstaat voor alle takken, onverminderd andere bepalingen van Verordening (EG) nr. 883/2004 die hen prestaties garanderen krachtens de wetgeving van een of meer andere lidstaten. Dit is het geval voor de geneeskundige verzorging, die ten laste is van de staat die het pensioen of de rente betaalt, indien er een recht op geneeskundige verzorging bestaat op grond van de wetgeving van die staat (*lex specialis*, zie de artn. 23 e.v. van Verordening (EG) nr. 883/2004).

Hoewel de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe op grond van de Belgische wetgeving voldoende is om in België recht op geneeskundige verzorging te openen (zie art. 32, eerste alinea, 16° van de gecoördineerde wet van 14.07.1994), is het krachtens Verordening (EG) nr. 883/2004 de woonplaats in een staat die het mogelijk maakt de onderwerping aan de sociale zekerheid te bepalen en dus het recht op geneeskundige verzorging vast te stellen voor niet-actieve personen die geen pensioen ontvangen. Als een persoon in België de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe heeft en in een andere lidstaat van de EU, EEE of Zwitserland (en bij uitbreiding in het Verenigd Koninkrijk⁴) woont, en als niet-actieve persoon geen pensioen of rente ontvangt, dan dient hij ziektekostenverzekerd te zijn ten laste van zijn woonland. De situatie zal echter anders zijn als de betrokkene een overlevingspensioen van België ontvangt uit België, dat als een “pensioen” in de zin van Verordening (EG) nr. 883/2004 wordt beschouwd.

2.2. Bilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid

Met betrekking tot de bilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid die België heeft afgesloten en die van toepassing zijn op de geneeskundige verzorging, moet worden nagegaan wat in elk van deze internationale instrumenten specifiek is opgenomen. Het blijkt dat bilaterale overeenkomsten in het algemeen niet voorzien in bepalingen met betrekking tot de vaststelling van de bevoegde staat wanneer een persoon niet-actief is. Dit betekent dat een persoon die in België uitsluitend de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe heeft (in de zin van art. 32, eerste alinea, 16° van de gecoördineerde wet van 14.07.1994) en woonachtig is in een derde staat waarmee België een bilaterale socialezekerheidsovereenkomst die van toepassing is op de geneeskundige verzorging, zowel onderworpen kan zijn aan de Belgische sociale zekerheid (en dus kan genieten van de Belgische verplichte ziekteverzekering) alsook onderworpen kan zijn aan de sociale zekerheid van zijn woonland, indien de wetgeving van die staat daarin voorziet (dubbele onderwerping). De betrokkene kan echter alleen aanspraak maken op een recht op geneeskundige verzorging in zijn woonstaat, ten laste van België, indien deze situatie in de betrokken bilaterale overeenkomst is geregeld. Echter, de situatie van niet-actieve personen die in de andere staat wonen wordt in het algemeen in de bilaterale overeenkomsten die van toepassing zijn op de geneeskundige verzorging, niet geregeld tenzij zij een pensioen of uitkering ontvangen. Anderzijds voorziet de Belgische wetgeving betreffende de verplichte ziekteverzekering ook niet in de tenlasteneming van geneeskundige verzorging aan Belgische verzekerden in hun woonland wanneer zij in een derde land wonen (met uitzondering van de EU/EER/CH/UK).

4. Zie het Protocol betreffende de coördinatie van de sociale zekerheid dat is gesloten in het kader van de Handels- en Samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk, als bedoeld in art. SSC.10, lid 3, onder c), (*lex generalis*) en de artn. SSC.21 e.v. (*lex specialis*).

Voorbeeld: Dhr. X, die de hoedanigheid van weduwnaar heeft in België (in de zin van art. 32, 1ste al., 16° van de gecoördineerde wet van 14.07.1994), ontvangt geen pensioen, rente of uitkering, en woont in Turkije. Er bestaat een bilaterale overeenkomst betreffende de sociale zekerheid tussen België en Turkije, dat geen aanwijsregel voor de vaststelling van de toepasselijke socialezekerheidswetgeving voor niet--actieve personen bevat. Mr. X kan dus onderworpen zijn aan zowel de Belgische sociale zekerheid als de Turkse sociale zekerheid (indien de Turkse wetgeving daarin voorziet). Wat de geneeskundige verzorging in Turkije (woonland) betreft, is een tenlasteneming door België niet mogelijk, noch op basis van de bilaterale overeenkomst (de situatie van niet-actieve personen die geen pensioen, rente of uitkeringen ontvangen is niet voorzien), noch op grond van de Belgische wetgeving (woonplaats in een derde land). Bijgevolg heeft Mr. X, voor wat betreft de geneeskundige verzorging in Turkije, geen andere mogelijkheid dan contact op te nemen met de Turkse instellingen, om na te gaan of hij kan profiteren van de Turkse ziekteverzekering, of om een particuliere ziektekostenverzekering af te sluiten.

3. Betaling van een overlevingspensioen

Volgens de Belgische wetgeving opent de betaling van een overlevingspensioen nabestaandenpensioen geen recht ten laste van de Belgische verplichte ziekteverzekering. Om te kunnen genieten van de Belgische verplichte ziekteverzekering, moet de persoon die een Belgisch overlevingspensioen ontvangt zich kunnen beroepen op een van de in artikel 32, eerste alinea, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 bedoelde hoedanigheden, bijvoorbeeld de hoedanigheid van invalide, zelfs zonder vergoeding (2°), van gehandicapte (13°), van ingezetene (15°) of van weduwnaar/weduwe (16°).

3.1. Verordeningen (EG) nr. 883/2004 en nr. 987/2009

De Europese reglementering maakt geen onderscheid tussen een ouderdomspensioen en een overlevingspensioen (zie art. 1, onder w), van Verordening (EG) nr. 883/2004). Omzendbrief V.I. 2013/243 van 12 juli 2013 (met inbegrip van het besluit van nota RIR 2013/24 van 12.03.2013) luidt als volgt: “wanneer iemand zich bevindt in een situatie waarin er samenloop is tussen een ouderdomspensioen en een overlevingspensioen betaald door twee of meerdere lidstaten, moet de bepaling van de toepasselijke wetgeving inzake geneeskundige verzorging worden gedaan in toepassing van de artikelen 23 tot 27 van verordening (EG) nr. 883/2004” (zie titel III, hoofdstuk II, punt 8, blz. 24). Dit betekent dat de staat die bevoegd is voor de tenlasteneming van de geneeskundige verzorging van een persoon die een overlevingspensioen ontvangt, niet zal worden bepaald op basis van het algemeen principe van artikel 11, lid 3, onder e), van Verordening (EG) nr. 883/2004 (*lex generalis* = bevoegdheid van het woonland), maar op basis van de bijzondere regels van de artikelen 23 en volgende van Verordening (EG) nr. 883/2004 (*lex specialis* = bevoegdheid van het land dat het pensioen betaalt, indien er een recht op geneeskundige verzorging bestaat krachtens de wetgeving van dat land).

3.1.1. SITUATIE ZOALS BEDOELD IN ARTIKEL 23 VAN VERORDENING (EG) NR. 883/2004

Artikel 23 van Verordening (EG) nr. 883/2004 heeft betrekking op de situatie van een persoon die pensioenen ontvangt uit twee of meer lidstaten, waarvan één door het woonland. Deze bepaling voorziet dat het woonland bevoegd is voor de tenlasteneming van de geneeskundige verzorging — ook al betaalt dat land slechts een klein pensioen of een pensioen dat betrekking heeft op een korte loopbaan — op voorwaarde dat er krachtens de wetgeving van dat land recht op geneeskundige verzorging bestaat.

Dus, als een persoon in België woont en in België een overlevingspensioen of rustpensioen of een invaliditeitsuitkering van een andere lidstaat ontvangt, voorziet artikel 23 dat België bevoegd is voor de tenlasteneming van de geneeskundige verzorging, mits er in België een recht op geneeskundige verzorging bestaat. Aangezien een overlevingspensioen dat door België wordt betaald geen recht opent ten laste van de Belgische verplichte ziekteverzekering, kan België slechts bevoegd zijn voor de geneeskundige verzorging indien de begunstigde zich kan beroepen op één van de hoedanigheden van artikel 32, eerste alinea, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 (bv., weduwnaar/weduwe, gehandicapte, enz.). Een persoon die in het Rijksregister van natuurlijke personen is ingeschreven, kan een gerechtigde van de Belgische verplichte ziekteverzekering zijn, onder voorbehoud van de betaling van persoonlijke bijdragen (zie art. 32, 1ste al., 15°, van de gecoördineerde wet van 14 .07.1994). Deze hoedanigheid is echter uitgesloten voor “personen die recht hebben of kunnen hebben op geneeskundige verzorging krachtens een andere Belgische of buitenlandse regeling inzake verzekering voor geneeskundige verzorging” (bv., op basis van een pensioen dat door een andere staat wordt betaald).

Voorbeeld: Dhr. X woont in België en ontvangt een overlevingspensioen van België en een ouderdomspensioen van Frankrijk. In geval van betaling van pensioenen door twee lidstaten, waarvan één door het woonland, voorziet artikel 23 van Verordening (EG) nr. 883/2004 dat het woonland bevoegd is. Aangezien deze bepaling geen onderscheid maakt tussen een overlevingspensioen en een ouderdomspensioen, dient rekening te worden gehouden met het in België betaalde overlevingspensioen. Aangezien dit overlevingspensioen in België echter geen recht op geneeskundige verzorging opent, kan België alleen bevoegd zijn voor de geneeskundige verzorging als de begunstigde zich kan beroepen op een hoedanigheid zoals bedoeld in de Belgische wetgeving (bv., de hoedanigheid van weduwnaar). Aangezien Frankrijk ook een ouderdomspensioen betaalt, kan in deze situatie geen beroep worden gedaan op de hoedanigheid van ingezetene zoals bedoeld in artikel 32, eerste alinea, 15°, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994. België zal dus alleen bevoegd zijn voor de geneeskundige verzorging als de persoon zich kan beroepen op een andere hoedanigheid, waarin de Belgische wetgeving voorziet⁵.

3.1.2. SITUATIE ALS BEDOELD IN ARTIKEL 24 VAN VERORDENING (EG) NR. 883/2004

Artikel 24 van Verordening (EG) nr. 883/2004 heeft betrekking op de situatie van een persoon die een of meerdere pensioenen van een of meerdere lidstaten ontvangt en woont in een lidstaat die hem geen pensioen betaalt.

Eenzijds verwijst **artikel 24, lid 2, sub a** meer specifiek naar de situatie waarin een persoon een pensioen van één enkele lidstaat ontvangt en in een andere lidstaat woont. In dat geval zal de lidstaat die het pensioen betaalt, bevoegd zijn voor de tenlasteneming van de geneeskundige verzorging, mits er krachtens de wetgeving van dat land recht op geneeskundige verzorging bestaat. Indien dit het geval is, dient de lidstaat die het pensioen betaalt een document S1/SED S072 af te geven om het recht op geneeskundige verzorging in het woonland te openen ten laste van het land dat het pensioen betaalt. Indien dit niet het geval is, is het woonland bevoegd voor de tenlasteneming van de geneeskundige verzorging.

5. Omzendbrief V.I. nr. 2013/243 van 12.07.2013, titel III, hoofdstuk II, punt 8, blz. 24, bepaalt dat wanneer een persoon, die in België woont, zowel een overlevingspensioen van België als een ouderdomspensioen van Frankrijk ontvangt, België bevoegd is voor de geneeskundige verzorging. Dit beginsel geldt slechts indien de betrokkene recht heeft op geneeskundige verzorging in België op grond van een van de hoedanigheden vermeld in art. 32, eerste alinea van de gecoördineerde wet van 14.07.1994 (zoals de hoedanigheid van weduwe/weduwnaar-status in 16°).

Voorbeeld: Dhr. X ontvangt een overlevingspensioen van België en woont in Frankrijk. Als de heer X van de Belgische verplichte ziekteverzekering geniet (bv., in de hoedanigheid van weduwnaar), is er een recht op geneeskundige verzorging volgens de wetgeving van het land dat het pensioen betaalt (België). Bijgevolg is dit land bevoegd voor de *tenlasteneming van de geneeskundige verzorging* en de afgifte van een document S1/SED S072 voor het openen van een recht op geneeskundige verzorging in het woonland (Frankrijk) overeenkomstig artikel 24, lid 2, onder a), van verordening (EG) nr. 883/2004. Als de heer X zich niet kan beroepen op een hoedanigheid zoals bedoeld in artikel 32, eerste alinea, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994, dan is er geen recht op geneeskundige verzorging krachtens de wettelijke regeling van het land dat het pensioen betaalt (België) en is België bijgevolg niet bevoegd voor de tenlasteneming van de geneeskundige verzorging van deze persoon. Deze persoon zal ziektekostenverzekerd zijn ten laste van zijn woonland (Frankrijk).

Anderzijds, heeft **artikel 24, lid 2, sub b** betrekking op de situatie waarin een persoon pensioenen van twee of meerdere lidstaten ontvangt en in een andere lidstaat woont die hem geen pensioen betaalt. In dit geval is de geneeskundige verzorging ten laste van de lidstaat (die een pensioen betaalt) onder wiens wetgeving de betrokkene *“het langst heeft geressorteed”* of, indien van toepassing, waar hij *“laatstelijk onderworpen is geweest”*, mits er krachtens de wettelijke regeling van die staat een recht op geneeskundige verzorging bestaat.

Ten eerste, zoals hierboven vermeld, moet de gerechtigde zich kunnen beroepen op een recht op geneeskundige verzorging ten laste van het land dat hem/haar een pensioen betaalt opdat een pensioen in aanmerking wordt genoemd voor de toepassing van deze bepaling (ook al is dit recht niet gebaseerd op het pensioen, maar bijvoorbeeld op grond van een andere hoedanigheid waarin de wet voorziet, zoals de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe zoals bedoeld in art. 32, 1ste al., 16°, van de gecoördineerde wet van 14.07.1994).

Ten tweede, als er een recht op geneeskundige verzorging bestaat in het (de) land(en) dat (die) een pensioen betaalt (betalen), komt de geneeskundige verzorging ten laste van de lidstaat waar de betrokkene het langst aan de wetgeving is onderworpen geweest (hierna: “langste loopbaan”), of indien de periode van onderwerping in deze landen gelijk is, ten laste van de lidstaat waar hij het laatst was onderworpen. De wettelijke regeling waaraan de gepensioneerde krachtens deze bepaling moet zijn onderworpen, is de wettelijke regeling inzake pensioenen (ouderdom) of renten (zie arrest van HvJEU van 10.10.2013, *F. van der Helder & D. Farrington/College voor zorgverzekeringen*, C-321/12, punt 49).

Hoewel Verordening (EG) nr. 883/2004 geen onderscheid maakt tussen ouderdomspensioenen en overlevingspensioenen, zal een overlevingspensioen niet in aanmerking worden genomen voor de toepassing van artikel 24, lid 2, onder b), van de verordening. Wat betreft een overlevingspensioen was het niet de ontvanger van het overlevingspensioen die onderworpen was aan de pensioenwetgeving (niet zijn/haar eigen loopbaan), maar de overleden echtgeno(o)t(e). De Europese rechtspraak verwijst evenwel naar de door de titularis vervulde verzekeringstijdvakken (zie arr. van het HvJEU van 10.10.2013, *F. van der Helder & D. Farrington tegen College voor zorgverzekeringen*, C-321/12). Alleen verzekeringstijdvakken die door de titularis van het (overlevings)pensioen zijn vervuld, moeten in aanmerking genomen worden. Voor de toepassing van artikel 24, lid 2, onder b), van Verordening (EG) nr. 883/2004 moet de loopbaan van de overleden echtgeno(o)t(e) niet in aanmerking worden genomen.

 Voorbeeld: Dhr. X woont in Spanje en ontvangt een Belgisch overlevingspensioen (bedrag: 1 500 EUR) en een Frans ouderdomspensioen (bedrag: 500 EUR). Zelfs als dhr. X zich kan beroepen op een hoedanigheid in de zin van artikel 32, eerste alinea, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 (bijv. de hoedanigheid van weduwnaar), zal geen rekening worden gehouden met het Belgische overlevingspensioen bij het vaststellen van de lidstaat waar hij het “langst” dan wel “laatstelijk” onderworpen was — ook al is het overlevingspensioen gebaseerd op een langere loopbaan of op de laatste loopbaan van de overleden echtgeno(o)t(e). Alleen de eigen loopbaan van de titularis van een overlevingspensioen wordt in aanmerking genomen voor de toepassing van artikel 24, lid 2, onder b), van Verordening (EG) nr. 883/2004. In een dergelijk voorbeeld moet men er dus van uitgaan dat de heer X slechts één pensioen ontvangt dat recht geeft op geneeskundige verzorging, nl. Frankrijk, en dit land bijgevolg als enige bevoegd is om de kosten van de geneeskundige verzorging ten laste te nemen en een document S1/SED S072 uit te reiken (toepassing van art. 24, lid 2, onder a), van Verordening (EG) nr. 883/2004).

Het feit dat een overlevingspensioen niet in aanmerking wordt genomen voor de toepassing van artikel 24, lid 2, onder b), van Verordening (EG) nr. 883/2004, betekent ook dat deze bepaling in beginsel geen oplossing biedt bij een samenloop van overlevingspensioenen die door verschillende lidstaten worden betaald, aangezien de loopbaan van de overleden echtgeno(o)t(e) niet in aanmerking zal worden genomen. Naar analogie met artikel 24, lid 2, onder b), van Verordening (EG) 883/2004 worden de verzekeringsinstellingen aanbevolen na te gaan in welke staat de overleden echtgeno(o)t(e) “laatstelijk onderworpen” was en de titularis van het overlevingspensioen te verzoeken om bij dat land om de afgifte van een document opening recht te vragen voor het recht op geneeskundige verzorging in zijn woonstaat.

 Voorbeeld: Als Dhr. X in Spanje woont en een Belgisch overlevingspensioen en een Frans overlevingspensioen ontvangt, is er geen regel die het ene of het andere land bij voorrang aanwijst als het bevoegde land krachtens artikel 24, lid 2, onder b), van Verordening (EG) nr. 883/2004.

Als een recht op geneeskundige verzorging slechts bestaat in een van de landen die een overlevingspensioen betalen (bijv. geen hoedanigheid krachtens de Belgische wetgeving, maar wel naar Frans recht), dan dient artikel 24, lid 2, onder a), van Verordening (EG) nr. 883/2004 te worden toegepast en van de veronderstelling uitgegaan dat de heer X pensioenen ontvangt waarvan er slechts één recht opent op geneeskundige verzorging ten laste van een land (Frankrijk), dat dus als enige bevoegd is om voor zijn geneeskundige verzorging in zijn woonland (Spanje) te zorgen.

Als er een recht op geneeskundige verzorging zou bestaan krachtens de wetgeving van elk van deze landen (in België, op basis van de hoedanigheid van weduwnaar of een andere hoedanigheid zoals bedoeld in art. 32, 1ste al., van de gecoördineerde wet van 14.07.1994; in Frankrijk, op basis van het overlevingspensioen of op basis van een andere hoedanigheid waarin de Franse wetgeving voorziet), is het aangewezen dat de Belgische verzekeringsinstelling, die door de heer X wordt gecontacteerd, controleert of de overleden echtgeno(o)t(e) niet “laatstelijk” onderworpen was in Frankrijk, alvorens een document S1/SED S072 af te geven. Indien dit het geval is (“laatstelijk” onderworpen in Frankrijk), wordt aanbevolen dat de Belgische verzekeringsinstelling de heer X uitnodigt om contact op te nemen met Frankrijk voor de afgifte van een document S1/SED S072.

3.2. Bilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid

In de door België gesloten bilaterale socialezekerheidsovereenkomsten die van toepassing zijn op de geneeskundige verzorging wordt ook geen onderscheid gemaakt tussen ouderdoms- en overlevingspensioenen, aangezien daarin soms uitdrukkelijk wordt verwezen naar het recht op geneeskundige verzorging in het woonland ten laste van het land dat een overlevingspensioen betaalt (zie bv., art. 17 van de Overeenkomst van 11.04.2004 tussen België en Turkije). Opdat het land dat een rust- of overlevingspensioen betaalt, bevoegd is om de geneeskundige verzorging ten laste te nemen, moet er een recht op geneeskundige verzorging zijn krachtens de wetgeving van dat land. In België betekent dit dat de betrokkene zich moet kunnen beroepen op een van de in artikel 32, eerste alinea, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 opgesomde hoedanigheden, zoals weduwnaar/weduwe. Als er geen recht ten laste van de Belgische verplichte ziekteverzekering is, krachtens de Belgische wetgeving, mogen de Belgische verzekeringsinstellingen geen document opening recht uitreiken voor het openen van het recht op geneeskundige verzorging in het woonland, ten laste van België (formulier BE-XX.121).

4. Betaling van een overgangsuitkering

De tijdelijke overgangsuitkering (12 of 24 maanden), die aan een overlevende echtgenoot wordt betaald die niet voldoet aan de leeftijdsvereisten voor het recht op een overlevingspensioen, kan worden gelijkgesteld met een pensioen voor de toepassing van de Europese verordeningen betreffende de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels (zie art. 1, onder w), van Verordening (EG) nr. 883/2004), alsook voor de toepassing van de door België gesloten bilaterale socialezekerheidsovereenkomsten met inbegrip van de geneeskundige verzorging. Net als het overlevingspensioen geeft deze uitkering als zodanig geen recht ten laste van de Belgische, verplichte ziekteverzekering. Alleen een hoedanigheid in de zin van in artikel 32, eerste alinea, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 (zoals weduwnaar/weduwe) laat toe te genieten van een recht op geneeskundige verzorging krachtens de Belgische wetgeving.

Wat betreft de Europese reglementering, zal de betaling van een overgangsuitkering echter leiden tot de toepassing van de specifieke regels voor de bepaling van het land dat bevoegd is voor de geneeskundige verzorging overeenkomstig de artikelen 23 en volgende van Verordening (EG) nr. 883/2004 (*lex specialis* = bevoegdheid van het land dat het pensioen betaalt, indien er een recht op geneeskundige verzorging bestaat krachtens de wetgeving van dat land), in plaats van het algemene beginsel van artikel 11, lid 3, onder e), van Verordening (EG) nr. 883/2004 (*lex generalis* = bevoegdheid van het woonland).

In het kader van bilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid zal een overgangsuitkering ook worden beschouwd als een overlevingspensioen, waardoor de bepalingen inzake geneeskundige verzorging van toepassing zijn op personen die een overlevingspensioen ontvangen. Zo kan een persoon die inactief is en uitsluitend een overgangsuitkering ontvangt, worden gelijkgesteld met een niet-actieve persoon die een overlevingspensioen ontvangt, met toepassing van de hierboven uiteengezette beginselen als gevolg.

5. Besluit

De Directie Internationale Relaties van de Dienst voor geneeskundige verzorging van het RIZIV heeft samen met de Directie Juridische Zaken en Toegankelijkheid van de Dienst voor geneeskundige verzorging van het RIZIV en de FOD Sociale Zekerheid, de afgifte van een document opening recht (S1/SED S072/BE-XX.121) geanalyseerd voor personen die de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe hebben en/of een overlevingspensioen van België ontvangen en in een andere staat wonen (de EU, de EEE, Zwitserland, het Verenigd Koninkrijk of een land waarmee België een bilaterale overeenkomst betreffende de sociale zekerheid die van toepassing is op de geneeskundige verzorging heeft gesloten).

Rekening houdend met de voorrang van internationale overeenkomsten (Europese verordeningen en bilaterale overeenkomsten) op de Belgische nationale wetgeving, maar het feit dat deze internationale overeenkomsten moeten worden toegepast met inachtneming van onze nationale wetgeving, kunnen in dit verband de volgende richtsnoeren worden geformuleerd:

A. Verordening (EG) nr. 883/2004 maakt geen onderscheid tussen ouderdoms- en overlevingspensioenen (of overgangsuitkeringen); dus, als een lidstaat aan een persoon een overlevingspensioen (of een overgangsuitkering of een gelijkwaardige uitkering) betaalt, dienen de artikelen 23 en volgende van Verordening (EG) nr. 883/2004 te worden toegepast om te bepalen welk land bevoegd is voor de geneeskundige verzorging.

Dit betekent dat het land dat een overlevingspensioen (of overgangsuitkering of gelijkwaardige uitkering) betaalt, op grond van de artikelen 23 en volgende van Verordening (EG) nr. 883/2004 als het bevoegde land voor de geneeskundige verzorging kan worden aangewezen, maar alleen als de ontvanger van het overlevingspensioen (of de overgangsuitkering) krachtens de wetgeving van dat land recht heeft op geneeskundige verzorging (ook al is het niet gebaseerd op het overlevingspensioen of de overgangsuitkering of daarmee gelijkgestelde uitkering).

De hoedanigheid van weduwnaar/weduwe die recht geeft op geneeskundige verzorging in België (zie art. 32, 1ste al., 16°, van de gecoördineerde wet van 14.07.1994) volstaat echter niet om België bevoegd te maken voor de geneeskundige verzorging krachtens Europese verordeningen. Indien een persoon alleen de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe in België heeft, zonder een pensioen te ontvangen, is het immers een niet-actieve persoon die onderworpen moet zijn aan de wetgeving van zijn woonland op grond van artikel 11, lid 3, onder e), van Verordening (EG) nr. 883/2004 (omdat bij afwezigheid van een pensioen de art. 23 e.v. van Verordening (EG) nr. 883/2004 niet van toepassing zijn).

B. Een overlevingspensioen moet in aanmerking worden genomen voor de toepassing van artikel 23 en artikel 24, lid 2, onder a), van Verordening (EG) nr. 883/2004, maar niet voor de toepassing van artikel 24, lid 2, onder b), van Verordening (EG) nr. 883/2004.

Dit betekent dat België kan worden aangewezen voor de tenlasteneming van de kosten van de geneeskundige verzorging van een persoon die een overlevingspensioen (of overgangsuitkering) van België ontvangt en in een andere lidstaat woont (EU/EEA/CH/UK). In deze situatie zou België een document S1/SED S072 moeten afgeven om het recht op geneeskundige verzorging in het woonland te openen, mits de persoon die het overlevingspensioen (of de overgangsuitkering) ontvangt een hoedanigheid heeft die hem een recht geeft ten laste van de Belgische verplichte ziekteverzekering (weduwnaar/weduwe of een andere hoedanigheid als bedoeld in art. 32, 1ste al., van de gecoördineerde wet van 14.07.1994), en op voorwaarde dat een bestaand recht ten laste van een andere lidstaat, die een pensioen betaalt, geen voorrang heeft krachtens de Europese reglementering (bijv. een andere lidstaat betaalt een ouderdomspensioen).

C. In het kader van Europese verordeningen of bilaterale socialezekerheids-overeenkomsten die van toepassing zijn op de geneeskundige verzorging, volstaat de hoedanigheid van weduwnaar/weduwe op zich niet om een document opening recht op geneeskundige verzorging in het woonland uit te reiken, maar wel de betaling van een overlevingspensioen mits de persoon een hoedanigheid heeft naar Belgisch recht (weduwnaar/weduwe of andere hoedanigheid).

Dit betekent dat de Belgische verzekeringsinstelling bij wonen in een ander land slechts een document opening recht op geneeskundige verzorging (document S1/SED S072 of BE XX.121) kan afgeven als de betrokkene, enerzijds, geniet van de Belgische verplichte ziekteverzekering in een van de in artikel 32, eerste alinea, van de gecoördineerde wet van 14 juli 1994 vermelde hoedanigheden en, anderzijds, zich in een van de situaties bevindt die onder de Europese wetgeving of de betrokken bilaterale overeenkomst vallen (met name de betaling van een pensioen, een rente of een uitkering door België).

6. Slotbepalingen

Deze omzendbrief heft op en vervangt punt 8 van Titel III, Hoofdstuk II, van Omzendbrief V.I. nr. 2013/243 – 83/431 van 15 juli 2013.

Deze omzendbrief vult de verschillende Omzendbrieven V.I. aan die betrekking hebben op bilaterale overeenkomsten betreffende de sociale zekerheid, die van toepassing zijn op de geneeskundige verzorging en waarbij de situatie is voorzien van een persoon die een Belgisch overlevingspensioen ontvangt en zijn/haar woonplaats naar het andere overeenkomstsluitende land overbrengt.

Omzendbrief V.I. nr. 2023/272 – 80/129 en 83/520 van 31 oktober 2023.